

ΙΣΤΟΡΙΑ – Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
	Ο ΧΩΡΟΣ, Ο ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να κατανοούν τη σημασία του χώρου στη διαμόρφωση του ιστορικού γίνεσθαι. Ειδικότερα: <ul style="list-style-type: none"> – τον ρόλο της γεωγραφικής θέσης και της γεωμορφολογίας στην οργάνωση των κοινωνιών, – τους καταναγκασμούς της γεωμορφολογίας στις παραδοσιακές κοινωνίες, – την αντίληψη των ορίων του χώρου. ● Να προσλαμβάνουν τη γεωγραφική θέση ως βασικό συντελεστή διαμόρφωσης γεωπολιτικών συσχετισμών. ● Να τοποθετούν επιμέρους ιστορικά γεγονότα σε σωστή χρονολογική σειρά, να αντιλαμβάνονται τον ρόλο της περιοδολόγησης στην ιστορία. Ειδικότερα: <ul style="list-style-type: none"> – τη γραμμική και την κυκλική διάσταση του ιστορικού χρόνου, – τους διαφορετικούς ιστορικούς χρόνους (ιστορική «δομή», συγκυρία, χρόνος του γεγονότος). ● Να κατανοούν τη σημασία της ειδικής εννοιολόγησης όρων στο πλαίσιο της επιστήμης της Ιστορίας και τη σημασία της ιστορικής ορολογίας ως παράγοντα μεθοδολογικής προσέγγισης των γεγονότων και συστηματικής εμβάθυνσης σε συσχετισμούς και αιτιώδεις σχέσεις.
Αρχαιότητα	Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΛΗΡΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ (ΥΣΤΕΡΟΙ ΑΡΧΑΪΚΟΙ – ΚΛΑΣΙΚΟΙΧΡΟΝΟΙ)	
	Ορισμός της πόλεως, τα πολιτεύματα και οι βασικοί πολιτειακοί-πολιτικοί θεσμοί.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να έχουν σαφή αντίληψη της διαφοράς μεταξύ της αρχαίας πόλεως, ως αυτόνομης κρατικής οντότητας με ιδιαίτερη πολιτική, κοινωνική, οικονομική, στρατιωτική οργάνωση και θρησκευτικό βίο, και της ομώνυμης σύγχρονης οικιστικής μονάδας αστικού τύπου. ● Να εξηγούν γιατί η πόλη-κράτος θεωρείται το κυρίαρχο πολιτικό και πολιτειακό μόρφωμα της ελληνικής αρχαιότητας, αλλά και ο φορέας διάδοσης

Αρχαιότητα		<p>του ελληνικού πολιτισμού.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσεγγίζουν κριτικά τις εξελίξεις της Αρχαϊκής Περιόδου που πιθανώς οδήγησαν στην εμφάνιση της πόλης-κράτους (συνοικισμός, λειτουργία κοινών ιερών, καταγραφή δικαίου, επίδραση ανάλογων πολιτικών δομών της Ανατολής κ.ο.κ.). • Να προσδιορίζουν τους βασικούς πολιτικούς-πολιτειακούς θεσμούς της πόλης (Εκκλησία του Δήμου, Βουλή, Άρχοντες) αναφορικά προς την κοινωνική προέλευση των μελών, τις εξουσίες-ευθύνες-αρμοδιότητες και τη λειτουργία τους. • Να αναγνωρίζουν τις διαφορετικές μορφές πολιτευμάτων (αριστοκρατία, ολιγαρχία, τιμοκρατία, τυραννίδα, ισονομία, δημοκρατία). • Να κατανοούν ότι η Σπάρτη αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα πόλης-κράτους που διαμόρφωσε ολιγαρχικό πολίτευμα, το οποίο διατήρησε από τον 7ο μέχρι και τον 2ο αι. π.Χ. • Να περιγράφουν τη δομή και τη λειτουργία των βασικών πολιτειακών οργάνων της σπαρτιατικής πολιτείας.
	<p>Η ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ</p>	
	<p>Η εγκαθίδρυση και η εξέλιξη της δημοκρατίας στην Αθήνα: Οι μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη, οι δημοκρατικές ρυθμίσεις από το 487 έως το 452 π.Χ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να τοποθετούν και να αναλύουν το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του Κλεισθένη σε πλαίσιο μακροϊστορίας (μακρά διαδικασία διαμόρφωσης του δημοκρατικού πολιτεύματος) και μικροϊστορίας (κοινωνικοπολιτικές συγκρούσεις του τέλους του 6ου αι. π.Χ.). • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της μεταρρύθμισης του Κλεισθένη για την ανατροπή των δομών της αριστοκρατικής πόλης και την εγκαθίδρυση καθεστώτος πολιτικής ισότητας (ισονομία), που θέτει τις βάσεις της μετέπειτα δημοκρατικής πολιτείας, αναπτύσσει μια «δημοκρατική δυναμική». • Να κατανοούν και να αναλύουν τις πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές συνθήκες, οι οποίες, κατά τον 5ο αι. π.Χ., επιτάχυναν τους ρυθμούς εκδημοκρατισμού του πολιτεύματος, με έμφαση: <ul style="list-style-type: none"> στη συμβολή των θητών, ως ερετών, κατά τη διάρκεια των Περσικών Πολέμων και της Αθηναϊκής Συμμαχίας-Ηγεμονίας, στη σημασία του ναυτικού προγράμματος του Θεμιστοκλή (483-479 π.Χ.) για την

Αρχαιότητα		<p>προαγωγή δημοκρατικών λειτουργιών και τη διαμόρφωση δημοκρατικών αντιλήψεων.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αντιλαμβάνονται και να αναλύουν τις συνιστώσες της περαιτέρω διαδικασίας εκδημοκρατισμού του πολιτεύματος κατά τη διάρκεια της περιόδου 462-452 π.Χ. και, ειδικότερα, τα αίτια της αποκορύφωσής της με τον Εφιάλτη και κατά τους χρόνους που δεσπόζει ο Περικλής στην αθηναϊκή πολιτική σκηνή.
	<p>Η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών: Εκκλησία του Δήμου, Βουλή των 500, Ηλιαία.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύουν τα βασικά γνωρίσματα της αθηναϊκής δημοκρατίας: τον συλλογικό και ενιαύσιο χαρακτήρα των αρχών, την επιλογή των αξιωματούχων με κλήρωση, την άσκηση αυστηρού ελέγχου τους εκ μέρους του δήμου, για την αποτροπή ανάπτυξης μορφών προσωποπαγούς εξουσίας. • Να κατανοούν και να αναλύουν τη σημασία που προσέλαβε η Εκκλησία του Δήμου ως κυρίαρχο όργανο της αθηναϊκής δημοκρατίας με την επέκταση των εξουσιών της σε όλους τους τομείς του δημόσιου βίου. • Να κατανοούν τον ρόλο της Βουλής των 500 όσον αφορά τον αντιπροσωπευτικό χαρακτήρα και το εύρος των αρμοδιοτήτων της. • Να κατανοούν τον χαρακτήρα της Ηλιαίας ως λαϊκού δικαστηρίου με ισχυρή/πολυμελή λαϊκή αντιπροσώπευση, και τη σημασία που είχε η επέκταση των αρμοδιοτήτων της και σε ζητήματα πολιτικής και αστικής δικαιοσύνης. • Να γνωρίζουν ότι ο θεσμός της δημοκρατίας συνέβαλε στην πολιτιστική πρόοδο της Αθήνας και στην ανάπτυξη των γραμμάτων και των τεχνών.
	<p>Οι υλικές προϋποθέσεις της δημοκρατίας: Λειτουργίες – Μισθοί –Θεωρικά.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν την ύπαρξη αμφίδρομης σχέσης μεταξύ της οικονομικής ισχυροποίησης της Αθήνας και της πολιτικής, στρατιωτικής, πολιτιστικής ανάπτυξης της πόλης κατά τον 5ο αι. π.Χ. • Να αντιλαμβάνονται ότι η λήψη μέτρων κοινωνικής πρόνοιας εκ μέρους της πόλης (μέσα του 5ου αι. π.Χ.) είχε άμεση επίδραση στον δημόσιο βίο. Ιδιαίτερα, να αναγνωρίζουν τη σημασία της μισθοφοράς για τη διεύρυνση της συμμετοχής των λαϊκών στρωμάτων στα κοινά. • Να αντιλαμβάνονται τη σημασία του θεσμού των λειτουργιών ως μέτρου κοινωνικής δικαιοσύνης, συνεπώς και ως στοιχείου κοινωνικής συνοχής και

Αρχαιότητα		αποσόβησης εντάσεων για την κοινωνία της πόλης.
	Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ	
	Η αυτοκρατορία των Αχαιμενιδών: Σύντομη πολιτική ιστορία και σκιαγράφιση της διοικητικής της οργάνωσης σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να εκθέτουν τους παράγοντες που επέτρεψαν τη σύσταση και τη μακράιωνη επιβίωση του πολυεθνικού κράτους των Αχαιμενιδών για διάστημα τεσσάρων αιώνων και έως την κατάκτησή του από τον Αλέξανδρο. ● Να αναλύουν τα συστατικά στοιχεία της κρατικής ιδεολογίας και οργάνωσης (απολυταρχική-θεοκρατική εξουσία του μεγάλου βασιλέως, αέναος επεκτατισμός, σύστημα διοικητικών φορολογικών περιφερειών, εκτεταμένο δίκτυο αξιωματούχων). ● Να αναγνωρίζουν τη σημασία της υλοποίησης έργων μεγάλης κλίμακας από τον μέγα βασιλέα (κωδικοποίηση των νόμων, κοπή νομίσματος, χάραξη οδικού δικτύου) ως συνεκτικού παράγοντα των λαών της αυτοκρατορίας. Ιδιαίτερα, να αποδίδουν τη λειτουργική αξία και το ιδεολογικό περιεχόμενο της «Βασιληής ὁδοῦ». ● Να προσεγγίζουν κριτικά τη στάση των Περσών έναντι των κατακτημένων λαών της αυτοκρατορίας σε θέματα πολιτισμικής και θρησκευτικής ανεκτικότητας.
	Η βασιλεία στην Ελλάδα κατά τους κλασικούς χρόνους.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναλύουν τον χαρακτήρα της μοναρχικής εξουσίας στα κράτη του βόρειου ελλαδικού χώρου (Μακεδονία, Ήπειρο, Θεσσαλία) και να εκθέτουν: α) τους λόγους που δεν ακολούθησαν την πολιτειακή εξέλιξη των υπόλοιπων ελληνικών κοινοτήτων και β) τα αίτια της εισόδου τους στο ιστορικό προσκήνιο σε μεταγενέστερους χρόνους. ● Να κατανοούν τον καθοριστικό ρόλο που θεωρείται ότι διαδραμάτισε η πολιτειακή και πολιτική δομή του κράτους τους στη διατυπωμένη από πολλούς συγγραφείς των ελληνικών πόλεων-κρατών άποψη ότι ήταν βάρβαροι.
	Η αυτοκρατορία του Αλεξάνδρου.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να περιγράψουν τα κίνητρα και τους στόχους της εκστρατείας στην Ασία, όπως αυτά διαμορφώθηκαν υπό την επίδραση της ελληνικής παιδείας, της μακεδονικής αγωγής του Αλεξάνδρου και της θέσης του

Αρχαιότητα		<p>ως ηγεμόνα της Πανελληνίας Συμμαχίας της Κορίνθου και</p> <p>ως εκπροσώπου της πανελληνίας ιδέας.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύουν την τριαδική δομή ηγεσίας του Αλεξάνδρου: μακεδονική βασιλεία, ασιατική μοναρχία, πανελλήνια συμμαχία. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία που είχε η πολιτική συγκερασμού ασιατικών και ελληνικών στοιχείων, την οποία ακολούθησε ο Αλέξανδρος κατά τη διοικητική αναδιοργάνωση της Ασίας, για τη διατήρηση της εξουσίας του στην αχανή αυτοκρατορία.
	ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΑ ΚΡΑΤΗ	
	<p>Ο χαρακτήρας της ελληνοιστικής μοναρχίας.</p> <p>Τα ελληνοιστικά βασίλεια και οι ηγεμόνες τους.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τους λόγους που οδήγησαν την αυτοκρατορία του Αλεξάνδρου σε διάσπαση και να εκθέτουν σε αδρές γραμμές τη φυσιογνωμία των κρατών που προήλθαν από τους πολυετείς αγώνες των διαδόχων. • Να αναλύουν τον χαρακτήρα της ελληνοιστικής μοναρχίας, με έμφαση στον ρόλο και τις πηγές εξουσίας του μονάρχη, καθώς και στα μέσα εδραίωσης-νομιμοποίησης της αρχής του.
	<p>Τα ελληνοιστικά βασίλεια των Σελευκιδών και των Πτολεμαίων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να εκθέτουν συνοπτικά την πολιτική ιστορία και τη διοικητική οργάνωση των δύο βασιλείων, αναγνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες που απορρέουν από τον πολυεθνικό χαρακτήρα τους. • Να διακρίνουν ως κοινό γνώρισμα των δύο βασιλείων τον συνδυασμό διαφορετικών στοιχείων σε μια ενιαία κρατική δομή: <ul style="list-style-type: none"> – των πολιτικών παραδόσεων της μακεδονικής βασιλείας, – των παραδόσεων της ελληνικής πόλης, – των τοπικών πολιτικών και θρησκευτικών παραδόσεων και του εγκαθιδρυμένου από αιώνες διοικητικού συστήματος. • Να υπεισέρχονται στις σχέσεις της κρατικής διοίκησης: <ul style="list-style-type: none"> – αφενός με τις ελληνικές πόλεις (με έμφαση στην υπόσταση και στον νέο χαρακτήρα των πόλεων εντός των ελληνοιστικών βασιλείων), – αφετέρου με τους γηγενείς πληθυσμούς (π.χ. προσαρμογή των Σελευκιδών στις τοπικές παραδόσεις, σύζευξη των μακεδονικών πολιτικών παραδόσεων με τη φαραωνική παράδοση στο βασίλειο των

Αρχαιότητα		Πτολεμαίων).
	Η RES PUBLICA ROMANA ΚΑΙ Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ (ΡΩΜΑΪΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ)	
	Ρώμη: Η περίοδος της Res Publica (6ος-1ος αι. π.Χ.).	<ul style="list-style-type: none"> ● Να κατανοούν τα βασικά στοιχεία και τους βασικούς θεσμούς του ρεπουμπλικανικού πολιτεύματος. ● Να κατανοούν και να αποτιμούν κριτικά τον χαρακτήρα της ρωμαϊκής διοίκησης ως άσκησης εξουσίας σε επάλληλες ζώνες: Ρώμη, Ιταλοί σύμμαχοι, κατακτημένες περιοχές σε καθεστώς ρωμαϊκής επαρχίας (provincia). ● Να αναλύουν τις νέες δυναμικές καταστάσεις που δημιουργούνται κατά τα τέλη της περιόδου (πολιτικές και κοινωνικές συγκρούσεις μεταξύ των Ρωμαίων πολιτών, εντάσεις μεταξύ Ρωμαίων και Ιταλών συμμάχων), οι οποίες θα οδηγήσουν το ρωμαϊκό κράτος, μέσω εμφύλιων πολέμων, σε νέα μορφή πολιτικής και πολιτειακής ύπαρξης.
	Ο Αύγουστος και η αυτοκρατορική εποχή (1ος-2ος αι.) – Η διοίκηση των επαρχιών και η ρωμαϊκή ειρήνη.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν τον χαρακτήρα της νέας μορφής πολιτεύματος που εγκαθίδρυσε ο Οκταβιανός (principatus) και την ιδεολογική του κατοχύρωση.(Pax Romana). ● Να αναγνωρίζουν τη διοικητική οργάνωση της αυτοκρατορίας, τη σημασία της αυτοκρατορικής λατρείας και της εικονογραφίας του αυτοκράτορα.
	Η κρίση του 3ου αι.: Οικονομία – Κοινωνία – Πολιτική.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν το βάθος και την έκταση της κρίσης στους τομείς της οικονομίας, της πολιτικής, της κοινωνίας, της δημογραφικής ανάπτυξης, και να εκθέτουν φαινόμενα-εκφάνσεις της κρίσης. ● Να εκθέτουν τον τρόπο με τον οποίο οι διάφορες πτυχές της κρίσης συνδέονται αιτιωδώς μεταξύ τους.
Βυζαντινή Εποχή – Μεσαίωνας	Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ	
	Κωνσταντινούπολη, η Νέα Ρώμη: Η αρχή μιας νέας αυτοκρατορίας. Συντελεστές διαμόρφωσης του κράτους.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναλύουν κριτικά το σύνθετο πλέγμα αιτιών και παραγόντων (στρατηγικών, οικονομικών, γεωγραφικών και δημογραφικών) που οδήγησαν στην οικοδόμηση της Κωνσταντινούπολης ως πολιτικού, διοικητικού και πολιτισμικού κέντρου της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. ● Να αναγνωρίζουν τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία: <ul style="list-style-type: none"> – αφενός ως συνέχεια του Imperium Romanum,

<p>Βυζαντινή Εποχή – Μεσαίωνας</p>		<p>– αφετέρου ως κρατικό μόρφωμα με νέα φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά και ιστορική πορεία.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τους συντελεστές διαμόρφωσης του βυζαντινού κράτους: <ul style="list-style-type: none"> – ρωμαϊκή πολιτική θεωρία και ρωμαϊκό δίκαιο, – ελληνική πολιτισμική και πνευματική παράδοση, – χριστιανισμός.
	<p>Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία: Σύντομη πολιτική ιστορία με έμφαση στις τομές που έχουν σχέση με την οργάνωση του κράτους.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν και να αναλύουν τη σημασία που είχαν οι πολιτικές, οι διοικητικές και οι στρατιωτικές μεταρρυθμίσεις του Διοκλητιανού και του Κωνσταντίνου Α' για τη μεταβολή του χαρακτήρα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. • Να περιγράφουν το διοικητικό σχήμα οργάνωσης της αυτοκρατορίας και να εξηγούν τις συνθήκες διαφοροποίησης της πορείας του ανατολικού και του δυτικού τμήματος κατά τον 4ο (395) και τον 5ο αι. (476). • Να εντυφούν στις αλλαγές που έλαβαν χώρα κατά τον αιώνα του Ιουστινιανού με έμφαση στον τομέα των στρατιωτικών κατακτήσεων, της κωδικοποίησης του δικαίου και της τέχνης. • Να αναλύουν τη μεταρρυθμιστική πολιτική του Ηράκλειου, μέσω της οποίας κατέστησαν δυνατές η διοικητική και στρατιωτική αναδιοργάνωση της αυτοκρατορίας, η αντιμετώπιση των αιρέσεων, η οικονομική ενίσχυση και η απαλλαγή από τον περσικό κίνδυνο. • Να αντιλαμβάνονται τον θεσμό των θεμάτων. • Να κατανοούν και να αναλύουν τον σύνθετο χαρακτήρα της Εικονομαχίας, καθώς και τα αποτελέσματα που αυτή είχε, ιδιαίτερα στις σχέσεις μεταξύ κράτους και Εκκλησίας. • Να αναλύουν τη σημασία της στέψης του Καρλομάγνου για την εξέλιξη της αυτοκρατορικής ιδέας στο Βυζάντιο. • Να κατανοούν και να εκθέτουν αναλυτικά τις μεταβαλλόμενες συνθήκες του 11ου αι. που αποδυνάμωσαν σταδιακά το βυζαντινό κράτος. • Να κατανοούν τους εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες που συνέβαλαν στην ταχεία αποδυνάμωση της εξουσίας και

<p>Βυζαντινή Εποχή – Μεσαίωνας</p>		<p>στην οριστική πτώση του βυζαντινού κράτους κατά την υστεροβυζαντινή περίοδο.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τη σημασία της διάρρηξης της πολιτικής ενότητας του βυζαντινού κράτους μετά την κατάληψη της Πόλης από τους Φράγκους (1204). • Να κατανοούν τη σημασία της επέκτασης των Οθωμανών στα βυζαντινά εδάφη για τη διαμόρφωση νέου συσχετισμού δυνάμεων κατά τα τέλη του Μεσαίωνα. • Να αναγνωρίζουν την κοσμοϊστορική σημασία της Άλωσης για τη διαμόρφωση της πολιτισμικής φυσιογνωμίας της Ευρώπης κατά τους νεότερους χρόνους και, ειδικότερα, τις διαστάσεις που προσέλαβε στη συνείδηση των Νεοελλήνων.
	<p>Ο εξελληνισμός του Βυζαντίου.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρακολουθούν την πορεία σταδιακού εξελληνισμού της αυτοκρατορίας επισημαίνοντας, μέσα από παραδείγματα, τους σημαντικούς σταθμούς και τις εκφάνσεις της σε ποικίλους τομείς (π.χ. πανεπιστημιακή εκπαίδευση: Το Πανεπιστήμιον του Θεοδοσίου Β' (425), νομικά έργα: Οι «Νεαρές» του Ιουστινιανού και τα «Βασιλικά» των Μακεδόνων βασιλέων, φιλοσοφία: από τον Μ. Ψελλό στον Πλήθωνα, αυτοκρατορική τιτλοφορία: από την εποχή του Ηρακλείου κ.ε.). • Να κατανοούν και να αναλύουν τους λόγους που συνέβαλαν στον σταδιακό εξελληνισμό της αυτοκρατορίας (με έμφαση στη διαδικασία περιορισμού της αυτοκρατορίας στις ανατολικές ελληνογλωσσες επαρχίες). • Να αντιλαμβάνονται τη σημασία του γεγονότος για τον ελληνισμό και την ιστορική του πορεία μέσα στον χρόνο.
	<p>Η βυζαντινή πολιτική.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τις σημαντικότερες αρχές της βυζαντινής πολιτικής θεωρίας, η οποία αποτελεί το θεμέλιο του βυζαντινού αυτοκρατορικού πολιτεύματος, και να αντιλαμβάνονται τη σημασία που έχει: <ul style="list-style-type: none"> – η ρωμαϊκή παρακαταθήκη σε επίπεδο κρατικής θεωρίας και δικαίου, – ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός σε επίπεδο πολιτικής και φιλοσοφικής σκέψης. • Να εντοπίζουν την επίδραση του χριστιανισμού στην οργάνωση της κρατικής εξουσίας και στη διαμόρφωση της αντίληψης ότι η αυτοκρατορία συνιστά υπεριστορική κρατική δομή, άρρηκτο τμήμα του θεϊκού σχεδίου δημιουργίας της

Βυζαντινή Εποχή – Μεσαίωνα		οικουμένης με υπερφυσικό-εσχατολογικό προορισμό ανά τους αιώνες.
	ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΙ	
	Ο αυτοκράτορας και οι ηθικοί και πολιτειακοί περιορισμοί της εξουσίας του.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιλαμβάνονται και να αναλύουν το σύνθετο πλέγμα εξουσιών του Βυζαντινού αυτοκράτορα, εντός του οποίου αυτός είναι φορέας κρατικής, στρατιωτικής, δικαστικής, νομοθετικής αρχής και προστάτης της Εκκλησίας και του χριστιανισμού. • Να αντιλαμβάνονται ότι, σε επίπεδο κρατικής ιδεολογίας, το απολυταρχικό καθεστώς του αυτοκράτορα περιοριζόταν: <ul style="list-style-type: none"> – τόσο από ηθικούς φραγμούς, που απέρρεαν από τις ελληνικές πολιτειακές αντιλήψεις και τις χριστιανικές πνευματικές παραδόσεις, – όσο και από πολιτειακούς παράγοντες, συγκεκριμένα από τη σύγκλητο, τους δήμους και τον στρατό. • Να περιγράφουν τη διαδικασία εκλογής και αναγόρευσης του Βυζαντινού αυτοκράτορα.
	Ο θεσμικός και πολιτειακός ρόλος της βυζαντινής Συγκλήτου.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν την κοινωνική σύνθεση και τον χαρακτήρα της κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο, αναφέροντας ενδεικτικά τις προσπάθειες του Κωνσταντίνου Α' και του Κωνσταντίνου Β' να «μεταγγίσουν» δυναμικό της Συγκλήτου από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη. • Να αναφέρουν τις νομοθετικές, δικαστικές και διπλωματικές αρμοδιότητες της Συγκλήτου και να κατανοούν τον μεταβαλλόμενο ρόλο της επισημαίνοντας τη φθίνουσα ισχύ της. • Να αναλύουν τον ρόλο της Συγκλήτου στο ζήτημα της αυτοκρατορικής διαδοχής, επισημαίνοντας τους σημαντικότερους ιστορικούς σταθμούς: <ul style="list-style-type: none"> – ανάληψη του δικαιώματος εκλογής του αυτοκράτορα το 450, – ενδυνάμωση της θέσης της κατά τον 7ο αι. με τον καθοριστικό ρόλο που διαδραμάτισε στην αυτοκρατορική διαδοχή της δυναστείας των Ηρακλειδών, – περιστολή της δύναμής της επί Μακεδόνων με την αφαίρεση αρμοδιοτήτων από τον Λέοντα Στ'.
Οι Δήμοι και το δικαίωμα αντίστασης του λαού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν και να εκθέτουν την προέλευση, τον χαρακτήρα και τον ρόλο των 	

<p>Βυζαντινή Εποχή – Μεσαίωνας</p>		<p>Δήμων στην πολιτική, στρατιωτική και κοινωνική ζωή της αυτοκρατορίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν το δικαίωμα αντίστασης του λαού μέσα από χαρακτηριστικά γεγονότα, όπως: <ul style="list-style-type: none"> – η Στάση του Νίκα, εμβαθύνοντας στα αίτια και τη σημασία της καταστολής της για τις λαϊκές ελευθερίες και την εξέλιξη του βυζαντινού πολιτεύματος και – η λαϊκή εξέγερση του 1042 στην Πόλη, η οποία οδήγησε στην εκθρόνιση και τύφλωση του Μιχαήλ Ε΄ Καλαφάτη και στην αποκατάσταση των νόμιμων εκπροσώπων της Μακεδονικής Δυναστείας, αδελφών Θεοδώρας και Ζωής, στον θρόνο.
	<p>Ο στρατός: Εκλογή και αναγόρευση αυτοκρατόρων από τον στρατό.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να κατανοούν τον ρόλο του στρατού στη διαδικασία εκλογής και αναγόρευσης αυτοκράτορα, ιδιαίτερα κατά την πρώιμη περίοδο (έως τα μέσα του 5ου αι.). ● Να αναλύουν τη μεταβολή στον ρόλο του στρατού από πολιτειακό παράγοντα σε ρυθμιστή της πολιτικής ζωής, υποστηρικτή της υπάρχουσας τάξης ή φορέα εξεγέρσεων (ιδιαίτερα από τον 7ο αι.), εκθέτοντας αντιπροσωπευτικά ιστορικά παραδείγματα: <ul style="list-style-type: none"> – τον ρόλο του στρατού στους δυναστικούς ανταγωνισμούς της Κωνσταντινείας Δυναστείας έως την εξέγερση εναντίον του Κωνσταντίου Β΄ (360) και την ενθρόνιση του Ιουλιανού (361), – την ενεργό ανάμειξη του στρατού στους ανταγωνισμούς για την κατάληψη του θρόνου μετά τον θάνατο του Ιουστινιανού Β΄ και έως τη στέψη του Λέοντος Γ΄ (717), – το στρατιωτικό πραξικόπημα που οδήγησε στην ανατροπή του Μιχαήλ Ραγκαβέ και την ενθρόνιση του Λέοντος Ε΄ (813), – τη διαδοχή των γεγονότων που οδήγησαν στην ανακήρυξη του Νικηφόρου Φωκά ως αυτοκράτορα από τον στρατό στην Καισάρεια της Καππαδοκίας και στην ενθρόνισή του (963).
	<p>Σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν τα αίτια της συμπόρευσης κράτους και Εκκλησίας στο Βυζάντιο και τη συμβολή της στη μακρόχρονη επιβίωση της αυτοκρατορίας. ● Να αναλύουν τη σχέση Εκκλησίας και πολιτείας μέσω ιστορικών παραδειγμάτων. Συγκεκριμένα: <ul style="list-style-type: none"> – την πολυδιάστατη σύγκρουση των δύο θεσμών στο πλαίσιο της Εικονομαχίας, και τα αποτελέσματα που είχε η αποκατάσταση

<p>Βυζαντινή Εποχή – Μεσαίωνα</p>		<p>της συνεργασίας τους μετά το τέλος της,</p> <ul style="list-style-type: none"> – τις ενέργειες του πατριάρχη Φωτίου σχετικά με τη διατύπωση στην «Επαναγωγή» της άποψης περί διαχωρισμού των δύο εξουσιών, – τη σταδιακή ενδυνάμωση του ρόλου της Εκκλησίας κατά τα παλαιολόγια χρόνια λόγω του ζητήματος της επανένωσης των δύο Εκκλησιών, που κλόνισε την ισχύ του αυτοκρατορικού θεσμού.
	<p>ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΡΑΤΗ</p>	
	<p>Η δημιουργία των πρώτων μεσαιωνικών ευρωπαϊκών κρατών και αυτοκρατοριών, 5ος-10ος αι.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν το γεωγραφικό και ιστορικό πλαίσιο ίδρυσης των κρατών των «βαρβάρων». • Να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά του φράγκικου κράτους και να αναλύουν τις συνθήκες ανάπτυξης του παπικού κράτους. • Να κατανοούν τις συνθήκες ανάπτυξης της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και να αναλύουν τη σύγκρουση μεταξύ Εκκλησίας και κράτους.
	<p>ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΡΑΤΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΥ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΑ</p>	
	<p>Οι ευρωπαϊκές μοναρχίες. Η ανάπτυξη των πόλεων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύουν τις συνθήκες ανάπτυξης των ευρωπαϊκών μοναρχιών και να περιγράφουν την εξέλιξή τους. • Να αναγνωρίζουν το γενικό πλαίσιο διεξαγωγής των Σταυροφοριών και να ερμηνεύουν την εμπλοκή των ευρωπαϊκών δυνάμεων σε αυτές και τα αποτελέσματά της σε πολιτικό επίπεδο. • Να κατανοούν τις συνθήκες ανάπτυξης των πόλεων και τη σημασία τους σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, μέσα από την παρουσίαση χαρακτηριστικών παραδειγμάτων, όπως είναι η Βενετία, η οποία εξελίχθηκε σε κυρίαρχη δύναμη στη νοτιοανατολική Ευρώπη.
<p>Νεότεροι Χρόνοι</p>	<p>ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν την έννοια του «κράτους» και να διακρίνουν επιμέρους πτυχές της κρατικής οργάνωσης. • Να κατανοούν τη βασική τυπολογία των κρατών και να διαχωρίζουν τα επιμέρους είδη κρατικής οργάνωσης στην ιστορική τους διάσταση. • Να εκθέτουν τα πολιτεύματα, τον ρόλο

Νεότεροι Χρόνοι		<p>της νομοθεσίας, την εκάστοτε μορφή αναγνωρισμένης κρατικής κυριαρχίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν τα αίτια και τις συνθήκες που οδήγησαν στην εγκαθίδρυση του προτύπου της απόλυτης μοναρχίας του 17ου αιώνα. ● Να αναλύουν τις παραμέτρους που οδήγησαν στη συγκρότηση του νεωτερικού έθνους-κράτους του 19ου αιώνα στην Ευρώπη, εκθέτοντας τους θεσμούς του (στρατός, διοίκηση, φορολογικό σύστημα, εκπαίδευση, Εκκλησία).
	ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΕΣ	
	Η Οθωμανική Αυτοκρατορία.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να εντάσσουν την Οθωμανική Αυτοκρατορία στον χώρο και τον χρόνο. ● Να κατανοούν τις πολιτισμικές της καταβολές και τον πολυεθνικό της χαρακτήρα, τα θεμελιώδη δημογραφικά, εθνολογικά και θρησκευτικά δεδομένα, με έμφαση στον ρόλο των ελληνορθόδοξων κατοίκων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. ● Να κατανοούν τις συνέπειες της οθωμανικής κατάκτησης επί των κατακτημένων πληθυσμών και τις σχέσεις κυρίαρχων Οθωμανών-μουσουλμάνων και ραγιάδων. Ειδική αναφορά: <ul style="list-style-type: none"> – στον θεσμό του παιδομαζώματος για τη στελέχωση του στρατού και της διοίκησης και – στους θεσμούς με τους οποίους επιδιώχθηκε να καλυφθεί το έλλειμμα των Οθωμανών σε παράδοση κρατικής οργάνωσης και οικονομικής διαχείρισης. ● Να διαχωρίζουν τις περιόδους της οθωμανικής ιστορίας στο πλαίσιο των εξελίξεων του Ανατολικού Ζητήματος: <ul style="list-style-type: none"> – φάση επέκτασης και ανόδου, – απαρχή παρακμής, – παρακμή και πτώση. ● Να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αυτοκρατορίας σε σχέση με τα ευρωπαϊκά κράτη της εποχής.
	Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ	
	Αγγλία.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να προσδιορίζουν το κράτος της Αγγλίας στον χώρο και τον χρόνο και να διακρίνουν τις επιμέρους περιόδους της ιστορίας του. ● Να εντάσσουν την αγγλική εθνική ιδέα στο ευρύτερο σχήμα της εθνικής ιδεολογίας

Νεότεροι Χρόνοι		<p>των νεότερων χρόνων.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν την πρώιμη εξέλιξη των πολιτικών ελευθεριών και δικαιωμάτων (Magna Carta, Ένδοξη Επανάσταση, κοινοβουλευτισμός). • Να αναλύουν το φαινόμενο της αγγλικής αποικιοκρατίας και να γνωρίζουν τα αίτια ανάπτυξης και παρακμής της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. • Να κατανοούν το γεωπολιτικό ειδικό βάρος της Μ. Βρετανίας κατά τους 19ο και 20ό αιώνες.
	Γαλλία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντάσσουν τη δημιουργία του γαλλικού κράτους στον χώρο και τον χρόνο και να διακρίνουν τις διαδοχικές περιόδους της ιστορίας του. • Να κατανοούν το «Παλιό Καθεστώς» της περιόδου πριν την επανάσταση ως συνδυασμό φεουδαρχικού και απολυταρχικού προτύπου διακυβέρνησης. • Να κατανοούν τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές εξελίξεις του 18ου αιώνα, ιδιαίτερα τον Διαφωτισμό και τη Γαλλική Επανάσταση και να διακρίνουν τα αίτια από τις συνθήκες και τις αφορμές που οδήγησαν στην Επανάσταση του 1789. • Να κατανοούν το γαλλικό αυτοκρατορικό πρότυπο διακυβέρνησης του Ναπολέοντα και τους επεκτατικούς Ναπολεόντειους Πολέμους. • Να κατανοούν και να αιτιολογούν τις γαλλογερμανικές συγκρούσεις του 19ου και του 20ού αιώνα και στη συνέχεια να εξηγούν τη συγκρότηση του γαλλογερμανικού άξονα κατά τη μεταπολεμική διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης.
	Γερμανία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν τα γερμανικά κράτη στον χώρο και τον χρόνο μέχρι την ίδρυση του γερμανικού έθνους-κράτους με πρόσθετη ειδική επισήμανση σχετικά με το ποια από αυτά εντάχθηκαν στη μεταπολεμική Δυτική Γερμανία και ποια στην Ανατολική. • Να ανασυνθέσουν τη συνοπτική περιοδολόγηση της ιστορίας του γερμανικού κράτους. • Να ερμηνεύουν τη συμβολή του προτεσταντισμού στην ανάπτυξη του κεφαλαιοκρατικού οικονομικού συστήματος της Γερμανίας. • Να κατανοούν το φαινόμενο του γερμανικού ρομαντισμού και την ιδιαίτερη

Νεότεροι Χρόνοι		<p>φύση του γερμανικού εθνικισμού.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να τον συγκρίνουν με τον γαλλικό «πολιτικό» εθνικισμό. • Να κατανοούν την πολιτική, κοινωνική και οικονομική κρίση στη Γερμανία του Μεσοπολέμου και να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά της γερμανικής εκδοχής ολοκληρωτισμού (ναζισμός). • Να παραθέτουν χρονολογικά τα σημαντικά γεγονότα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι την ήττα της Γερμανίας. • Να κατανοούν τον ρόλο της Γερμανίας μεταπολεμικά κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου και τη μεταπολεμική συμβολή της στην ευρωπαϊκή ενοποίηση.
	<p>ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ (ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ, ΚΥΡΙΟΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ, ΑΠΗΧΗΣΗ)</p>	
	<p>Συντηρητισμός.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν και να οριοθετούν την πολιτική ιδεολογία του συντηρητισμού στα ιστορικά συμφραζόμενα της νεότερης και σύγχρονης πολιτικής ιστορίας, από την περίοδο της Γαλλικής Επανάστασης έως τον 20ό αι. • Να αναφέρουν τους κύριους εκφραστές της και να προσδιορίζουν την κοινωνική προέλευση των υποστηρικτών της. • Να αντιδιαστέλλουν τον συντηρητισμό προς τις φιλελεύθερες και σοσιαλιστικές ιδέες του 19ου και 20ού αιώνα (από τη Γαλλική Επανάσταση έως τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο). • Να κατανοούν την αποδοχή της φιλελεύθερης δημοκρατικής διακυβέρνησης από την πλειοψηφία των συντηρητικών μετά τα μέσα του 20ού αιώνα.
	<p>Φιλελευθερισμός.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν και να εξηγούν την ιδεολογία του φιλελευθερισμού (πολιτικού και οικονομικού) και να διακρίνουν τις διαδοχικές φάσεις εξέλιξής του. • Να αναφέρουν τους κύριους εκφραστές της ιδεολογίας (18ος-20ός αιώνας) και την κοινωνική προέλευση των υποστηρικτών της. • Να επισημαίνουν την επίδραση που άσκησε στη φιλελεύθερη ιδεολογία η ανάπτυξη της ιδεολογίας του σοσιαλισμού και ιδιαίτερα η επικράτηση των μπολσεβίκων στη Ρωσία (Οκτωβριανή Επανάσταση 1917).

Νεότεροι Χρόνοι		<ul style="list-style-type: none">• Να κατανοούν την εξέλιξη της ιδεολογίας του φιλελευθερισμού κατά τον 20ό αιώνα.
	Σοσιαλισμός.	<ul style="list-style-type: none">• Να κατανοούν και να περιγράφουν την ιδεολογία του σοσιαλισμού. Να εντάσσουν τη σοσιαλιστική ιδεολογία στα ιστορικά της συμφραζόμενα (σε σχέση με το κεφαλαιοκρατικό σύστημα και τη Βιομηχανική Επανάσταση).• Να γνωρίζουν τους κύριους εκπροσώπους των σοσιαλιστικών ιδεών του 19ου και 20ού αιώνα.• Να κατανοούν τα επιμέρους στάδια της εξέλιξης της σοσιαλιστικής ιδεολογίας, από το β' μισό του 19ου αιώνα μέχρι την Πτώση του Τείχους του Βερολίνου, το 1989.• Να κατανοούν τις αλληλεπιδράσεις της φιλελεύθερης και της σοσιαλιστικής ιδεολογίας κατά τον 20ό αιώνα και ιδιαίτερα την περίοδο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.